

De Minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Beslisnota bij TK brief inhoudelijke inrichting
expertisecentrum interlandelijke adoptie en vervolgtraject

Datum
22 november 2021

Projectnaam
-

Ons kenmerk
3674623

Dossiernummer
-

1. Aanleiding

U heeft toegezegd de TK in het najaar 2021 te informeren over de voortgang van de inrichting van het expertisecentrum interlandelijke adoptie (hierna: expertisecentrum). Bijgaand treft u hiertoe een concept brief aan die voor het kerstreces aan de TK kan worden gestuurd (bijlage 1).

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met de inhoud van de brief en versturing hiervan met bijlagen aan de TK.

3. Kernpunten

De fase van gezamenlijke verkenning en verdieping is afgerond. Dit heeft geresulteerd in een beeld van de wensen vanuit het veld t.a.v. de inrichting van het expertisecentrum (bijlage 1a). Op basis hiervan en op basis van een landschapsanalyse van het huidige ondersteuningsaanbod (bijlage 1b) heeft het projectteam een advies op hoofdlijnen in 10 punten voor u opgesteld voor de inrichting van het expertisecentrum (bijlage 2). In dit advies wordt nagenoeg geheel tegemoetgekomen aan de wensen uit het veld.

Ontvangst advies

Een eerdere, sterk vergelijkbare, versie van het advies is op 25 november 2021 besproken met de deelnemers aan het gezamenlijke traject. Het advies werd over het algemeen goed ontvangen, het merendeel van de belanghebbenden gaf aan zich gehoord te voelen. Het advies is naar aanleiding van de sessie op punten nog aangepast. Men beseft zich dat de punten nadere uitwerking vragen in een volgende fase van de inrichting en is blij dat zij daar wederom bij zullen worden betrokken.

Inhoud TK brief

De inhoud van de concept TK brief is in lijn met het advies en bevat de volgende onderdelen:

1. Uitkomsten gezamenlijk traject;
2. Analyse huidige ondersteuningsaanbod;
3. Voorziene inhoudelijke inrichting van het expertisecentrum;
4. Vervolg inrichting expertisecentrum, waaronder bestuurlijke inbedding;
5. Motivering besluit geen individuele tegemoetkoming;
6. Slotwoord.

Als bijlagen bij de brief aan de TK gaan de volgende stukken:

- Wensen voor het expertisecentrum interlandelijke adoptie (bijlage 1a)
- Landschapsanalyse (bijlage 1b)

Hieronder wordt ingegaan op een aantal aandachtspunten bij de brief.

Aandachtspunt: bestuurlijke en organisatorische inrichting

De vraag die voorligt, in navolging op het inhoudelijke ontwerp, is de bestuurlijke en organisatorische inbedding van het expertisecentrum. Het inrichten van een geheel nieuwe, zelfstandige organisatie ligt niet in de rede vanwege juridische implicaties en complexiteit en duur van het proces hiertoe (zie het kader hieronder).

Voor de inbedding zijn twee hoofdopties voorgelegd aan de belanghebbenden:

- 1) of een geheel nieuwe start (bij bestaande rechtspersoon of nieuw op te richten stichting, zie toelichting verderop);
- 2) of een nieuw centrum als eigenstandige tak starten bij Fiom.

In de sessie op 25 november sprak het overgrote deel van de groep de voorkeur uit voor een inrichting apart van Fiom, voor het creëren van een breuk met het verleden en een frisse start. Deelnemers brachten naar voren vooral te hechten aan onafhankelijkheid en een betekenisvolle positie van geadopteerden bij de aansturing van het centrum. Aan de andere kant werd ook het voordeel benoemd om juist aan te sluiten bij Fiom vanwege de daar aanwezige expertise en snelheid te kunnen maken. Los hiervan speelt nog het gebrek aan draagvlak voor Fiom bij de doelgroep binnenlandse afstand en adoptie (met name afstandsmoeders), welke groep in de toekomst hoogstwaarschijnlijk ook van de diensten van het centrum gebruik zal maken.

Omdat het traject met belanghebbenden in de kern gericht was op de inhoudelijke inrichting van het centrum (eerst inhoud dan vorm) heeft een meer diepgaande verkenning van de mogelijke bestuurlijke inrichting nog niet plaatsgevonden. Tegelijkertijd zien we dat juist door de gezamenlijke inhoudelijke invulling er sprake is van zodanig opgebouwd vertrouwen dat een goed gesprek mogelijk is met belangenorganisaties en Fiom om tot een weloverwogen keuze te komen. Belangenorganisaties hebben zelf ook aangegeven meer tijd te willen voor het gesprek over de opties van de bestuurlijke inrichting. Het idee is om in januari een ronde tafel te organiseren waarbij de haalbaarheid en voor- en nadelen van verschillende opties worden besproken. Waarbij ten aanzien van Fiom de vraag aan de orde is of met erkenning van het verleden een nieuwe start onder voorwaarden mogelijk zou zijn.

Tegen deze achtergrond is in de brief een passage opgenomen die aangeeft dat de bestuurlijke inrichting deel uitmaakt van de volgende stap in het proces. Het voornemen is om de TK hierover in het voorjaar van 2022 nader te informeren.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen

Datum
22 november 2021

Ons kenmerk
3674623

Toelichting juridische aspecten opties bestuurlijke inrichting

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen

Datum
22 november 2021

Ons kenmerk
3674623

1. Opties die op voorhand afvallen

Opties die op voorhand afvallen zijn agentschap (verwachte omzet dient meer te zijn dan 50 mln. euro op jaarbasis), ZBO (restrictief kabinetsbeleid bovendien wet noodzakelijk en bij het centrum worden geen individuele beslissingen namens de minister genomen), Rechtspersoon met een wettelijke taak (het centrum gaat geen wettelijke taak uitvoeren)

2. Lastig te realiseren optie: oprichten nieuwe stichting

Voor het oprichten van een eigen stichting door de overheid geldt een 'nee, tenzij'-beleid: de relatie van de overheid tot een stichting blijft in beginsel beperkt tot het verstrekken van een subsidie. Er zijn hier wel uitzonderingen voor, die zijn opgenomen in het Stichtingenkader 2017. Voor de vorming van een stichting beschrijft dit kader een aantal stappen die moeten worden doorlopen. Na interne afstemming (DWJZ en DFEZ) moet de Toetsingscommissie Verzelfstandiging (Ministerie van Financiën) worden betrokken. Daarna moet advies worden gevraagd aan de Algemene Rekenkamer. Vervolgens moet het voorstel naar de ministerraad worden gestuurd, waarna het voorstel aan de Staten-Generaal moet worden voorgelegd. Als de Staten-Generaal niet binnen 30 dagen reageren, dan kan de stichting worden opgericht.

3. Bereikbare opties: onderbrengen bij een bestaande organisatie of rechtspersoon

Hierbij is sprake van twee te bewandelen wegen:

- onderbrengen bij een andere organisatie die bereid is deze taak ook op zich te nemen (op dit moment nog geen organisatie in beeld). Juridisch gezien kan dit nadere consequenties hebben voor bijvoorbeeld een subsidieregeling, maar dit hangt af van de uiteindelijke organisatie, of die al subsidie ontvangt en of daar een subsidieregeling voor bestaat. Deze organisatie zal dan een (groot) deel van de taken van Fiom overnemen waarbij de taken bij Fiom worden afgebouwd.
- het onderbrengen van een nieuwe, eigenstandige tak bij Stichting Fiom. Fiom verricht namelijk al taken op de vier functies van het expertisecentrum en is ook een centraal loket. Juridisch gezien heeft dit wel consequenties voor Fiom zelf (zij zouden bijvoorbeeld statuten aan moeten passen), maar voor JenV zou dit beperkt blijven tot het beoordelen van de subsidieaanvraag.

Motivering besluit geen individuele tegemoetkoming

Woensdag 24 november jongstleden is vonnis gewezen in twee door geadopteerde aangespannen zaken betreffende vermeend onrechtmatige adoptie. In één van deze zaken heeft de rechtbank geoordeeld dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld. De motivering in de brief is afgestemd met DWJZ. DWJZ ziet geen aanleiding hier anders te motiveren dan wel te verwijzen naar deze uitspraak.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

Interlandelijke adoptie en de inrichting van het expertisecentrum heeft de aandacht van de leden van de Tweede Kamer. Men is overwegend positief over de komst van het centrum. Een aantal partijen vindt dat bij het expertisecentrum speciale aandacht moet zijn voor slachtoffers van misstanden en diegenen die chronisch lijden onder de adoptie (D66, CDA, PvdA). Sommige partijen vinden dat geadopteerden financiële steun moeten ontvangen voor zoektochten (PvdA, SP). VVD vindt dat het uitgangspunt moet zijn eruit komen met de groep en niet allemaal individuele rechtszaken.

Voorafgaand aan de begrotingsbehandeling zijn vragen gesteld over de voortgang van de inrichting van het expertisecentrum. Het lid Van Ginneken (D66) heeft hierover medio november ook nog KV gesteld.

4.2 Financiële overwegingen

Voor het expertisecentrum is meerjarig 36,4 miljoen beschikbaar. Voorzien wordt om deze middelen over een periode van 10 jaar uit te smeren om een duurzame inzet van het centrum te borgen. Formele besluitvorming hierover vindt plaats bij voorjaarsnota 2022.

4.3 Juridische overwegingen

Er worden twee subsidieregelingen voorgesteld, waarvoor regelgeving moet worden opgesteld of aangepast, zeker met het oog op de nieuwe Kaderwet JenV subsidies:

- Een duurzame subsidie aan de organisatie waar het expertisecentrum wordt ondergebracht. Afhankelijk van welke organisatie dit is kan het zijn dat er een ministeriële regeling moet worden aangepast om subsidieverstrekking hiervoor mogelijk te maken;
- Een duurzame subsidie aan de belangenorganisaties voor deelname aan het samenwerkingsverband, versterken van de eigen organisatie en voor het verrichten van werkzaamheden in het kader van de functies van het expertisecentrum. Hiervoor zal een nieuwe ministeriële regeling moeten worden opgesteld.

4.4 Krachtenveld

Het veld bestaat uit belangenorganisaties voor geadopteerden – vaak bestaande uit ervaringsdeskundigen – en adoptieouders en andere organisaties, zoals Fiom, adoptiecoaches en advocaten die ondersteuning bieden bij problemen rond adoptie en afstamming. Bij belangenorganisaties is sprake van emoties, teleurstelling en wantrouwen jegens de overheid, onder meer over de opbrengst van eerdere initiatieven vanuit JenV en het besluit geen individuele tegemoetkoming te verstrekken. Ook onderling zijn er uiteenlopende standpunten en wensen. In het gezamenlijke traject hebben organisaties zich constructief opgesteld en zijn organisaties nader tot elkaar gekomen. Tegelijkertijd kan er niet worden voldaan aan alle wensen, dat is ook steeds gecommuniceerd. Een bepaalde mate van ontevredenheid en weerstand blijft bestaan al zijn er gelukkig ook tekenen van herstel van vertrouwen.

4.5 Strategie

Gedurende het proces rond de inrichting van het centrum staat transparantie steeds voorop. Het advies op hoofdlijnen is met deelnemers aan het gezamenlijke

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen

Datum
22 november 2021

Ons kenmerk
3674623

traject gedeeld. Zij worden door de inhoud van de TK brief dus niet verrast. Daarbij worden in de brief concrete vervolgstappen genoemd. Benadrukt wordt dat (belangen)organisaties hierbij wederom worden betrokken. Het eindigt dus niet hier, zij hebben inspraak op het verder concretiseren van het centrum. De verwachting is dat de brief door voorgaande acties niet tot grote weerstand zal leiden in het veld.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak
Criminaliteitsfenomenen

Datum
22 november 2021

Ons kenmerk
3674623

4.7 Implementatie

Om te komen tot de daadwerkelijke inrichting van het expertisecentrum, wordt vanaf januari 2022 na uw akkoord gewerkt aan de volgende stappen:

- Invullen samenwerkingsverband, ontwikkelagenda en samenwerkingsovereenkomst
- Start maken met enkele concrete activiteiten, waarbij prioriteit wordt gegeven aan ondersteuning bij zoektochten
- Na besluit bestuurlijke inrichting kan pas een start worden gemaakt met de inrichting van de organisatie: werven van benodigd personeel, realiseren van organisatorische randvoorwaarden zoals huisvesting en begroting.

4.8 Communicatie

Als de brief meer een definitieve vorm krijgt, wordt vanuit DCOM een woordvoeringslijn en een Q&A opgesteld in afstemming met beleid. DCOM ziet voorsnog geen aanleiding voor een persbericht bij de TK-brief.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

6. Bijlagen

Bijlage 1: Concept brief TK, met als bijlagen:

- Wensen voor het expertisecentrum interlandelijke adoptie (bijlage 1a)
- Landschapsanalyse (bijlage 1b)

Bijlage 2: Advies op hoofdlijnen in 10 punten